

ELEMENTE DE DREPT COMPARAT PRIVIND INTITUȚIA RECIDIVEI

Gheorghe PINTEALĂ

Rezumat: *Noțiunea de recidivă este prevăzută în multe coduri penale ale statelor străine. În unele țări, legiuitorul utilizează nemijlocit acest termen. În legislația altor state, recidiva este luată în considerare de stabilirea pedepsei, deși acest termen nu este utilizat de legiuitor.*

Cuvinte cheie: *drept comparat, recidiva, state europene*

Title: **ELEMENTS OF COMPARATIVE LAW REGARDING THE INSTITUTION OF RECIDIVISM**

Abstract: *The concept of recidivism is found in numerous European states. In some countries, the law uses it to establish the punishment.*

Keywords: *comparative law, European states, recidivism*

Noțiunea de recidivă este prevăzută în multe coduri penale ale statelor străine. În unele țări, legiuitorul utilizează nemijlocit acest termen. În legislația altor state, recidiva este luată în considerare de stabilirea pedepsei, deși acest termen nu este utilizat de legiuitor¹.

În dreptul german recidiva se folosește doar pentru infracțiunile intenționate, chiar de naturi diferite. Ea este generală și se aplică cu privire la cei condamnați la o pedeapsă de cel puțin 3 luni închisoare și care săvârșesc o infracțiune intenționată, pedepsită de lege cu o pedeapsă privativă de libertate. Minimul pedepsei privative de libertate trebuie să fie de cel puțin 6 luni, iar maximul poate fi oricât. Termenul recidivei este de 5 ani².

Codul penal german prevede măsura de siguranță a internării pentru anumiți recidiviști, conform art. 66 Cod penal german. În ipoteza în care instituția de judecată îl condamnă pe infractor la o pedeapsă a închisorii de cel puțin 2 ani pentru o infracțiune intenționată dacă acesta a fost deja condamnat de două ori la cel puțin un an pentru această infracțiune și dacă dovedește în continuare o tendință spre săvârșirea unor infracțiuni grave este

¹ Elena Georgiana Simionescu. *Recidivismul și recidiva legală*. București, 2012, p. 279.

² Jean P. Sprentels. "Droit penal compare", fascicule 2, Presses Universitaires de Bruxelles, Edition 1990, pp. 147-152; Jean Predel, "Droit penal compare", Dalloz, 1995, p.670 și următoarea.

obligatorie pronunțarea unei astfel de măsuri de siguranță. Pronunțarea sa este, însă, facultativă atunci când cel condamnat a săvârșit trei infracțiuni intenționate și a fost condamnat pentru cel puțin trei ani. O dată ce prima pedeapsă este executată, condamnatul începe să execute internarea în timpul cât durează aceasta și cel mult până la 10 ani de la executarea acesteia. Tribunalul determină data de încetare a internării examinând cazul în tot intervalul de timp de doi ani și chiar mai des dacă este necesar (ar. 67 lit. d și e. C. P.). În ideea de a evita internările prea lungi, art. 62 C.P. precizează că nici o măsură de siguranță nu poate fi ordonanță dacă ea este disproporționată în raport cu importanța infracțiunii săvârșite de infractor și a celor ce ar putea fi săvârșite în funcție de gradul de pericolozitate pe care îl prezintă infractorul. Măsura internării se execută într-o secțiune separată a unui stabiliment ordinar³.

În dreptul belgian, recidiviștii și delicvenții din obișnuință (cei care au comis 15 ani cel puțin trei infracțiuni care au antrenat fiecare o închisoare corecțională de cel puțin 6 luni și care apar prezentând o tendință persistentă la delicvență) sunt puși la dispoziția guvernului (pe o durată cuprinsă între 5 și 20 ani). Recidiviștii sunt internați într-o instituție desemnată prin mandat regal. În cazurile de recidivă, Codul penal belgian conține reguli de agravare a pedepsei, în principiu, facultative pe care le prevede în mod expres⁴.

În dreptul englez când un delincvent se face vinovat de săvârșirea unei infracțiuni pedepsite cu 2 ani închisoare sau mai mult și se găsește în condițiile de recidivă prevăzute de lege, judecătorul, dacă apreciază că, în baza conduitei anterioare a delincventului și a posibilității de a comite noi infracțiuni, este oportun să protejeze societatea împotriva lui pentru un interval de timp substanțial, poate dispune condamnarea acestuia la o pedeapsă cu închisoarea pe o perioadă mai îndelungată decât cea care s-ar implica în mod normal.

Durata maximă a pedepsei prelungite este de 10 ani pentru infracțiuni sancționate de lege cu pedepse de 5 ani închisoare sau mai mult și de 5 ani pentru infracțiuni pentru care legea prevede o pedeapsă a închisorii de cel mult 5 ani.

³ J. Predel, op. cit., p. 675 apud conf. dr. Gheorghică Mateuț, "Recidiva în teoria și practica dreptului penal", Cluj-Napoca, 1997, pp. 17-18.

⁴ F. Tulkens et M. van de Kerchove "Introduction au droit penal" Bruxelles, 1991, p. 283 și următoarea apud conf. dr. Gheorghică Mateuț, "Recidiva în teoria și practica dreptului penal", Cluj-Napoca, 1997, p.18.

Criminal Justice Act din anul 1967 a abolit măsurile speciale care erau pronunțate cu privire la recidiviști, “preventive detention” și “corrective training”.

În anul 1973, guvernul englez a creat cu titlu de experiment, drept măsuri de reinserție socială patru day training centers, instituții care înțelegeau să le furnizeze delincvenților multirecidiviști o reeducare intensivă pe o perioadă de cel mult 60 de zile, condamnații fiind supuși unui regim probator cu obligația de a frecventa în fiecare zi astfel de centre unde trebuie să lucreze. Criminal Justice Act 1982 le-a oficializat pentru prima dată, conferind expres judecătorului puterea de a prescrie delincventului condamnat probațiunea frecventării acestor centre în fiecare zi în toată perioada cât durează această probațiune. Începând cu Criminal Justice Act 1991, aceste centre poartă denumirea de “probation centers”⁵.

În dreptul francez, recidiva este concepută ca o cauză de agravare generală în materie de crime și delikte și specială în materie corecțională și contravențională.

În materie corecțională, recidiva este specială în sensul că al doilea delict trebuie să fie același ca și cel care a stat la baza primei condamnări cu condiția ca a doua condamnare la pedeapsa închisorii să nu fie pronunțată pentru crimă.

În același timp, legiuitorul a asimilat anumite delikte, unele cu altele, din punct de vedere al recidivei, cum sunt: furtul, escrocheria și abuzul de încredere, tăinuirea și delictul care a procurat obiecte tănuite etc.

În general, pedeapsa ar putea fi urcată, în caz de recidivă, la dublul maximului.

Sub aspectul structural, în dreptul francez⁶ recidiva cuprinde următoarele elemente:

- o primă condamnare penală (primul termen al recidivei), care trebuie să fie pronunțată de o instanță franceză și să fie definitivă, intrată în puterea de lucru judecat înainte ca a doua infracțiune să se fi comis.

⁵ G. Kellens, ”Blasestonets guide to Criminal Justice Act 1991”, 1991, pp. 52-53, apud Gh. Mateuț, op cit. pp. 19-20.

⁶ Code Penal, Edition Dalloz, Paris, 1991 (art. 56-58), pp. 44-46 apud Gh. Mateuț ”Recidiva în teoria și practica dreptului penal, Cluj Napoca, 1997, p. 20.

- O infracțiune ulterioară (al doilea termen al recidivei) care trebuie să fie săvârșită după rămânerea definitivă a condamnării aferente primei infracțiuni.
- Corespondența dintre cei doi termeni, care trebuie să existe atât din punct de vedere al naturii infracționale (criminală, corecțională sau contravențională) cât și din punctul de vedere al termenului scurs după prima condamnare, care variază în funcție de formele recidivei cunoscute la dreptul francez, devenind din ce în ce mai scurt pe măsură ce este vorba de infracțiuni mai puțin grave, și mai lung în cazurile de recidivă generală, pentru infracțiunile cele mai grave⁷.

În dreptul danez, recidiva este reglementată pentru delincvenții profesioniști și, de obicei, împotriva cărora se poate lua măsura internării într-o instituție de siguranță, pe o durată nedeterminată. Această măsură înlocuiește pedeapsa⁸.

În dreptul suedez, se prevede la fel ca în dreptul danez, măsura de siguranță a internării pe durată nedeterminată, care se aplică delincvenților de obicei (recidiviștilor) în locul pedepsei⁹.

În dreptul moldovenesc este reglementată recidiva obișnuită și recidiva deosebit de periculoasă. Recidiva deosebit de periculoasă este reglementată expres de lege și se aplică atunci când o persoană anterior condamnată de trei sau mai multe ori la închisoare pentru infracțiuni intenționate, a săvârșit din nou, cu intenție, o infracțiune, sau când persoana anterior condamnată pentru o infracțiune excepțional de gravă, a săvârșit din nou o infracțiune deosebit de gravă sau excepțional de gravă¹⁰.

Recunoașterea infractorului ca deosebit de periculos are drept urmare anumite consecințe juridice. Astfel, recidiviștii deosebit de periculoși execută pedeapsa numai în coloniile de corecție prin muncă cu regim special sau în închisoare, nu beneficiază de libertatea condiționată înainte de termen și nici de înlocuirea pedepsei prin alta mai blândă. De

⁷ Gaston Stefani, Georges Levasseur, Bernard Bouloc, "Droit penal general", Dalloz, 1995, pp.467-468, apud. Gh. Mateuț, op. cit. p. 21.

⁸ Gh. Mateuț, p. cit. p. 23.

⁹ Ibidem.

¹⁰ Codul penal moldovenesc, disponibil online lex.justice.md/md/331268/.Art 34.

asemenea, după liberarea din locurile privative de libertate, recidiviștilor deosebit de periculoși li se aplică supravegherea administrativă¹¹.

În dreptul italian sunt reglementate 3 tipuri de recidivă: recidiva generală (simplă), recidiva agravată (specială, destul de apropiată, foarte apropiată) și multirecidivă¹².

Pedeapsa poate fi sporită până la o treime, deci recidiva este agravată în următoarele situații:

- dacă noua infracțiune este de același tip (dacă violează aceeași dispoziție a legii, dar și dacă este prevăzută o altă dispoziție, totuși, prin natura faptelor care constituie sau a motivelor care o determină prezintă, în cazuri concrete, caractere fundamentale comune), deci dacă recidiva este specializată;
- dacă noua infracțiune a fost comisă în cinci ani de la condamnarea precedentă (recidiva deosebit de apropiată);
- dacă noua infracțiune a fost comisă în timpul sau după executarea condamnării anterioare ori în perioada în care condamnatul se sustrage voluntar de la executarea pedepsei (recidiva foarte apropiată).

În caz de multirecidivă, sporirea pedepsei penale poate atinge două treimi, fără ca, în același timp, judecătorul să poată depăși suma pedepselor pronunțate pentru infracțiunile precedente.

Agravarea pedepsei în caz de recidivă, indiferent de formele acesteia este facultativă¹³.

Diferit de formele de recidivă clasice, legislația penală italiană are și noțiunile de obișnuință prezumată de lege (art. 102 C. penal italian),

¹¹ A se vedea A. Borodac, V. Bujor, S. Brânză, T. Carpov, C. Florea, V. Florea, V. Lungu, I. Macari "Drept penal", partea generală, Editura Știința, Chișinău, 1994, p. 228-235, 265-266 apud Gh. Mateuț, op cit. p.24.

¹² S. Beltrami, F. Caringella, R. Marino "Cordice Penale Annotato con Giurisprudenza", Editio Simone, Napoli, 1996, p. 162 apud. Elena Georgiana Simionescu, *Recidivismul și recidiva legală*, București, 2012, p.291.

¹³ Federico Stella, Giuseppe Zuccala, "Comentario breve al Codice penale", Casa Editrice Dott. Antonio Milani, Padova, 1990, pp. 212-220, "Codice Penale", Esselibri Simone, 1994, pp. 69-71 apud E. G. Simionescu, op. cit. p. 292.

obișnuința considerată de către judecător profesionalitate în infracțiune (art. 105 C. penal italian) și tendința spre delict (art. 103, art. 104 Cod penal italian), care pot atrage și aplicarea de măsuri de siguranță, nu doar creșterea pedepsei stabilite.

În dreptul chinez, recidiva este o cauză de agravare a sancțiunii. Ea este generală și termenul este de doi ani de la condamnarea definitivă sau executarea pedepsei anterioare.

Din anul 1981, recidiviștilor le este interzisă întoarcerea în orașe, fiind supuși unei munci în apropierea brigăzii de supraveghere și educare unde și-au executat pedeapsa. Această reglementare se explică prin aceea că în China orașele suferă, în prezent, de suprapopulare și șomaj¹⁴.

În dreptul musulman, în anumite cazuri, când amputarea unui membru nu a fost suficientă pentru a-l împiedica pe delincvent să săvârșească o nouă infracțiune, i se va amputa un alt membru¹⁵.

¹⁴ conf. dr. Gh. Mateuț, op.cit.

¹⁵ Ibidem.